

Vår ref.: 201200133-297

Lillehammer, 21. mai 2015

Innspill til Stortingsmelding - Livslang læring og utenforskap fra Karriere Oppland

Karriere Oppland består av seks regionale karrieresentre og ivaretar karriereveiledningstjenester, videregående opplæring for voksne, tilrettelegger for desentrale fagskole- og høyskole tilbud. Vi er en aktiv aktør innen regional utvikling og nettverksbygging internt og eksternt. Vi bistår også med kompetansekartlegging i små og mellomstore bedrifter. Målsetningen for Karriere Oppland er økt kompetansenivå for befolkningen i Oppland. Det skal være opplæringstilbud i nærhet der man bor, muligheter for å kombinere jobb med fleksible tilbud og vi skal ha en dør inn til kompetanse og veiledning. Mer info om Karriere Oppland og de seks karrieresentrene finner du her:

<http://www.oppland.no/Karriere-Oppland/>

Karriere Oppland har fem kvalitetsgrupper på tvers av karrieresentrene: Kvalitetsgruppe for yrkesfag, fellesfag, helsefag, karriereveiledning og kvalitetsgruppe for IKT og tekniske funksjoner. Kvalitetsgruppene har gitt følgende innspill til Stortingsmeldingen:

1. Kvalitetsgruppe for yrkesfag

Grappa stiller seg bak VOX sin rapport: «Fagbrev på jobb - Videregående opplæring på arbeidsplassen 2011–14». Denne baserer seg på en pilot der det ble funnet virkemiddel som virket. Rapporten svarer på mange av de utfordringene utfordringer som KD etterspør. Vi mener at denne modellen øker muligheten til å nå de sysselsettingspolitiske mål som Norge har.

Vi støtter opp under at ansvaret for opplæring må innebære et mer forpliktende samarbeid mellom NAV, næringsliv og skole/karrieresenter der lovverk, forskrifter og retningslinjer må avstemmes mot hverandre,

Utenfor gruppen er i hovedsak innvandrere, og ungdom som har slitt på skolen. Ofte handler dette om fysisk og psykisk helse. Mange har store problem med å få nok praksis til å kunne melde seg opp til fagprøven. I hovedsak gjelder dette helse-, service- og matfag.

Viktige trekk fra rapporten:

- Krav til minimum 100 % stilling i ett år, eller tilsvarende fordelt på 2 eller flere år før inntak.
- Målrettet praksis sammen med veiledning og tett oppfølging fra veileder
- Systematisert og aktiv bruk av realkompetansevurdering som gir tilpassede løp
- Styrkt tett samarbeid med næringsliv og skole
- System for å gi mulighet for fritak fra fellesfag for de over 25 år, med relevant praksis

Stortingsmeldingen bør spesielt se på tilrettelegging av opplæring for minoritetsspråklige med gjennomført introduksjonsprogram utenfor arbeidslivet. «Fagbrev på jobb» vil sannsynligvis få svært få minoritetsspråklige deltakere da det vil være en forutsetning at deltakerne er i et ansettelsesforhold og har oppsamlet erfaring/praksis fra arbeidslivet. Nåværende modeller praksiskandidat og voksenlærling er vanskelig tilgjengelig for voksne innvandrere.

Gruppen har presisert ytterligere punkter:

Kriterier ved inntak (før)

- Det må stilles krav til minimum-ferdigheter i norsk ved start opplæring. Kravet til ferdigheter bør ligge på et nivå B1
- Kommunen bør ha ansvar for at søkere er klare for å kunne starte i videregående opplæring
- Forberedende kurs innen norsk og/eller fagnorsk før oppstart på vdg. nivå (BK med midler fra BKA for frivillige org.?)
- Vi ønsker oss målrettet praksis i bedrift før inntak til opplæring, samarbeid med NAV og kommuner
- Egen finansiering fra NAV for denne type tiltak. Dette skjer i forhold til en opplæringsplan/kontrakt
- Et tett samarbeid med fagopplæringen i fylket
- God og lett tilgjengelig veiledning om mulighetene som finnes gis til aktuelle kandidater (om mulige læreløp osv.)

Metodikk for tilegning av kunnskap (i opplæringssituasjonen)

- Lage program for grunnleggende yrkesfagferdigheter for dem som ikke har praksis. Et slikt tilbud bør være som en integrert del i den øvrige opplæringen, gjerne i forkant. Dette tilbudet må lages i samarbeid med arbeidsplass og utdanningstilbyder. Tilbud og innhold vil variere. VOX har laget ulike ferdighetsnivå på basisferdigheter som kan være en god rettesnor.
- System for språktrening sammen med næringsliv under opplæring
- Veiledere som har god innsikt i praksisområdet
- Tett oppfølging og konsekvenstenking, systematisert gjennom en kontrakt mellom arbeidsgiver, deltager og skole.

Vurdering og slutføring av opplæring (etter)

- Opplæringsavtale skaper grunnlag for å gi fritak for eksamen på Vg3. Anerkjenne alternativ. Ved observasjon, og vurderinger underveis fra fagpersoner kan dette erstatte en Vg3 eksamen. Her må avtalen regulere hva som er opplæringsmål og hvilke målekriterier som skal brukes.
- Systematisk utsjekk av måloppnåelse gjennom opplæringsperiode. Er veileder i tvil, må deltager være i praksis lenger. Husk at denne metoden kan kompensere for kravet til 5 års praksis.
- Gi mulighet for underveisvurderinger – anerkjenne fag/svenneprøven som det høyeste nivå. Fag /svenneprøve er å regne som sluttkompetanse.

Utfordringer:

- Det blir stadig færre aktuelle praksiskandidater. Dette er spesielt synlig innen helsefag. Viktige med mange alternative og fleksible modeller tilrettelagt for voksne. Vi mener det er viktig at praksiskandidatordningen fortsatt skal kunne brukes. Viktig at det raskt blir etablert alternative metoder.

Vi krever sterkere delaktighet fra næringsliv- og arbeidsliv – ikke minst fra offentlig sektor. Viktig å vise at det kan skje god opplæring i arbeidslivet. Det er en stor andel unge søkere (21-25) som har stort behov for praksis og teori i samarbeid med arbeidslivet.

Kvalitetsgruppa mener at denne type praksisbasert opplæring må kunne finansieres med midler fra NAV, dersom dette er i henhold til en avtalt utviklingsplan.

Når opplæringstilbyder får et ansvar for å sette sammen et langsiktig løp må vi sikre god nok kompetanse til å kunne anbefale innvilgelse av stønad under utdanning. Her må det være gode samarbeidsfora mellom NAV og opplæringstilbyder.

2. Kvalitetsgruppe for fellesfag

Punkter som bør drøftes:

- BKA (Basiskompetanse i arbeidslivet) – er kriteriene for tildeling for snevre? – BK ressurser burde være tilgjengelig for fellesfagdeltagere.
 - Mange sliter med BK-ferdigheter som voksne. Minoritetsspråklige har klart den største utfordringen, men mange etnisk norske sliter også fordi det ofte var BK-ferdigheter som gjorde at de ikke fikk fullført videregående skole.
- Det må stilles krav til norskferdigheter hos minoritetsspråklige – f.eks. B1
- Støtte til livsopphold
 - Mange voksne får ikke tatt utdanning fordi de må stå i jobb av økonomiske grunner. Det må tilrettelegges for ordninger hvor det er mulig å være i en opplæringssituasjon uten å miste støttes fra NAV. I et samfunnsmessig perspektiv er det udiskutabelt at mer fleksible løsninger vil være lønnsomt.
- Eget nytt opplegg for opplæring av voksne må utvikles
Nye modeller for opplæring av voksne må utvikles. For vanskelig/firkantet å bruke modellen for ungdom. Vi trenger nye føringer som alternativ til modeller tilrettelagt for voksne.
- Helhetlig opplæringsløp,
 - Flere forvaltningsnivåer har ansvaret for voksnes opplæring – burde all voksenopplæring samles?
- Realkompetansevurdering

- Bruk av realkompetansevurdering må verdsettes og brukes slik intensjonen var for en del år siden – ikke reduseres slik vi ser tendensen til nå.
- 23/5 regelen – burde vært 20/5 regelen
- Burde vært enklere for voksne minoritetsspråklige å ta ut retten til vgo i skole
- Ha egne klasser for minoritetsspråklige på heltid
- Voksne MÅ ha rett til sakkyndig vurdering (f.eks. pp-tjeneste) på samme nivå som i ungdomsopplæringen
- Burde være lettere å få tilrettelagt eksamen for minoritetsspråklige
 - Lange skriftlige eksamener er vanskelig nok for en voksen som er etnisk norsk

3. Kvalitetsgruppe for helsefag

Vi har sett på muligheten for et nytt opplæringsløp, tilpasset voksne, som vi mener vil sikre god kvalitet både teoretisk og praktisk, for helsearbeiderfaget.

Komprimert praktisk/teoretisk løp for voksne.

Vi ser for oss et opplæringsløp som går over to år, med mulighet for påbygg av fellesfag (ett år) Prosjekt til fordypning gjennomføres i samarbeid med arbeidslivet, og det utarbeides plan for opplæringen. I tillegg legges det til rette for opplæring av veiledere som veileder deltakerne i praksis.

Eksamen:	Lokalgitt- Tverrfaglig praktisk (muntlig) på vg3 nivå.
Inntakskriterier:	To års arbeidserfaring, hvor 6 mnd. skal være relevant, spesielt viktig hvis flerspråklige skal ha mulighet til å ta fagbrev.

Målene i læreplanen bør være styrende for sluttkompetansen, ikke antall år i praksis. Krav til språkkompetanse minimum B1 og mulighet for flerspråklige med forlengelse inntil ett år. Tilrettelegging for minoritetsspråklige er dårlig p.r. d.d. , de bør ha mulighet til flere timer undervisning, og veiledet praksis. Voksne bør også ha rett til sakkyndig vurdering i forhold til lese/skrive vansker, og mulighet til tilrettelegging i forhold til undervisning og eksamen.

Realkompetanse vurdering kan skje fram mot lokalgitt tverrfaglig praktisk eksamen på vg3 Studie må godkjennes i forhold til lån og stipend fra lånekassen.

Videre foreslår vi at VOX sin rapport "Fagbrev på jobb" legges til grunn for videre opplæring av voksne i helsefag. Da dette er en mellomting mellom praksiskandidat- og voksenlærlingordningen, ser vi en individuell tilpasset opplæring, der reell realkompetanse blir verdsatt og kvaliteten på opplæringen styrkes.

Bør modeller for yrkesfag i ungdomsopplæring overføres til opplæring for voksne?

Kan det åpnes opp for mulighet til å være deltager på Vg1, Vg2 og Vg3? Realkompetansevurdering bør brukes i større grad. Vi ser systemhindringer: NAV og opplæringsrammer må tilrettelegges for voksnes situasjon.

Godkjenne andre typer yrkeserfaring inn mot lærefaget deltageren ønsker seg. Holde større fokus på måloppnåelse isteden for mnd. og år.

Voksne trenger ikke den samme opplæringen som ungdom, men eksamensformen kan være hensiktsmessig å overføre. De skal bli vurdert ut fra de samme målene, så derfor bør de også ha samme type eksamen.»

Vi trenger et mer helhetlig opplæringsløp, flere forvaltningsnivåer i ansvaret for voksnes opplæring/systemnivå og at systemene henger bedre sammen. Tett samarbeid mellom de ulike forvaltningsnivåene er utelukket positivt, dette gjelder spesielt i forhold til tilrettelegging for innvandrere.

Overganger kommunal voksenopplæring til fylkeskommunalt ansvar for opplæring

Vi ønsker bedre samarbeid mellom læringssenter- Karrieresenter og kommuner. Felles rutiner, samme tolkning av regelverket, og at vi sier det samme. Kanskje det skulle ha vært et "overgangsskjema" for å kunne kvalitet sikre og kunne gi helhetlig og godt samarbeide på tvers av samarbeidspartene.

Språkkrav B1 for inntak

B1 er ikke urimelig krav til å komme inn på videregående opplæring. Utfordringer i forhold til språkkunnskapen, er ofte større enn først antatt. Om det settes krav i forhold til dette, så vil det på sikt få flere til å gjennomføre og klare å få bestått.

Eksamensordning for voksne f.eks. helsefag

Kunne med stor fordel hatt en praktisk/muntlig eksamen som er sidestilt med vg2 eleveksamen. Ved denne eksamensformen så får deltageren visst bedre fram kunnskapen som vedkommende innehar. 3102 eksamen er ikke en god eksamensform.

Realkompetansevurdering – hvordan verdsette dette mer

Har vi tilstrekkelig tilrettelegging for innvandrere? Har vi hindringer som kan elimineres? Vi trenger flere forslag til løsninger.

Prosjektet "yrkesrettet språkopplæring for helsefagarbeidere" hvor den kommunale voksenopplæringen/nav/ kommunen/ Karrieresenteret er representert og samarbeider for en helhetlig opplæring er et godt utgangspunkt for videre arbeid.

Vi foreslår minoritetsspråklige bør gjennomføre «helsenorsk» før de starter med fagopplæringen»

Voksne bør få samme rett til sakkyndig vurdering som ungdommen. Dette kan være en god hjelp for mange voksne som ellers sliter og kanskje vegrer seg for å ta mer utdanning.

Finansiering av læreplasser for voksne? Hvordan organisere, etablere dette?

Det må være et tettere samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen. Bør inn på systemnivå i fylkeskommunene der en etablerer samme finansieringsordning som i ungdomsopplæring.

Innvandrere med lite skolegang, bør få bedre muligheter og evt. rett til å få plass i ungdomsopplæringen.

4. Kvalitetsgruppe for karriereveiledning

Vi trenger grundigere karriereveiledning tidlig i opplæringsløpet. Dette vil føre til at grupper som er i fare for å falle utenfor kan få bedre. Vi tror at tidlig og god karriereveiledning kan redusere frafall og utenforskap. Vi ønsker økt ressurs til karriereveiledere i hele skoleløpet for å kunne gi støtte til elever, og for å hindre feilvalg.

- Vi ønsker lovfestet rett til karriereveiledning uavhengig av alder.

- Forutsetter godt samarbeid mellom ulike aktører
- Forutsetter profesjonelle aktører
- Forutsetter systematikk

Viktig med god og tilgjengelig karriereveiledning for alle

- Tilgjengelige karriereveiledere med god kompetanse i alle fylker
- Tjenester som bygger på hverandre og samarbeider

- Vi ønsker fjerning av dagens regler rundt rett / ikke rett. Fokus på relevant kompetanse for arbeidslivet.
- Tilpassa karriereveiledning for minoritetsspråklige i tidlig ankomstfase
- Det må etableres nye tilpassede løp for voksne uten relevant praksis
- Tiltak for å tette spriket mellom nivåene på norskopplæring i kommunal voksenopplæring og videregående opplæring, bidrar til frafall og utenforskap.
- Vi trenger flere fleksible ordninger som kombinerer teori og praksis

5. Kvalitetsgruppe for IKT og tekniske funksjoner

Innspill innarbeidet i kvalitetsgruppe for yrkesfag

Med vennlig hilsen

Liv-Kari Ringen

Leder for Karriere Oppland og individuelt inntak

Liv.Kari.Ringen@oppland.org

